

જન્મશતાબ્દી પુસ્તકમાળા

ઈચ્છાઓ
ભગવાનને
સોંપી દો

ગાયત્રી મંત્ર અમારી સાથે સાથે

ૐ, ભૂર્ભુવઃ સ્વઃ તત્સવિતુર્વરેણ્યં ભર્ગો- ।
દેવસ્ય ધીમહિ ધિયો યો નઃ પ્રચોદયાત્ ॥

અખિલ વિશ્વ ગાયત્રી પરિવાર

<http://awgp.org>

<http://rushichintan.com>

ऋषि चिंतनना सांनिध्यमां

छषुओ भगवानने सौपी ढे

गायत्री मंत्र मारी साथेसाथ-

ॐ भूर्भुवः स्वः तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गोदेवस्य धीमहि धियो यो नः प्रचोदयात् ॥

अध्यात्म मोंधु छे

मित्रो ! जेटला माणसो भगवानना भक्त बन्या छे, योगी बन्या छे, तेमनी भक्ति अने योग शुं योगाभ्यास सुधी के उपासना सुधी ज सीमित रहया ? ना, हुं आपने बताववा मांगुं छुं के विवेकानंद अडधो कलाक उपासना करता हता- ढेढ कलाक ध्यान करता हता अने गांधीजु अडधो कलाक सामूहिक प्रार्थना करता हता, परंतु विवेकानंदथी मांडीने गांधीजु सुधीना तमामनुं आपेआभुं जुवन भगवानना कार्यों पूरा करवा माटे समर्पित थई गयुं. बाकीना पण जे महामानव थया छे, तेमना जुवन तरङ्ग जो आपणे जोछये छीये, तो भगवान बुद्धे शुं उपासना, शुं पूजा करी, आपणने भबर नथी. ना साहेब ! आप बतावो के भगवाने शुं पूजा करी अने कयो मंत्र जघ्या ? बेटा, अमने भबर नथी. हा, तेमणे पोतानी जिंदगाना तमाम सुभोने, संसारने, तेमना जुवनमां समायेलां प्रत्येक सुभने अलग केंकी ढीधां. बाणकने अलग केंकी ढीधुं. भगवाननी छषु पूरी करवा माटे अने भगवाननी दुनियाने सुंदर बनाववा माटे पोतानी आपी जिंदगी भतम करी नांभी. आ अेमनो असली मंत्र हतो.

ना महाराजजु ! अे रहेवा ढे अने जणावो के कई माणाथी जप करता हता ? बेटा ! तुं पागल माणस छे, इकत माणा पूछता रहे छे, मंत्र पूछतो रहे छे. असली माणा नथी पूछतो, जे बहु मोंधी पडे छे. ना साहेब ! सस्ती माणा बनावो. सस्ती माणा क्वांय वेचाती नथी. अध्यात्म वाणी माणा क्वांय वेचाती नथी. अध्यात्मवाणी माणा मोंधी छे, अध्यात्म मोंधुं छे. बेटा ! गांधीजु कयो मंत्र जपता हता ते अमने भबर नथी. अमे तेमने 'हरे राम हरे कृष्ण' कहेता सांभल्या हता. 'ईश्वर अल्ला तेरो नाम, सबको सन्मति ढे भगवान' कहेता सांभल्या हता.

ऋषि चिंतनना सांनिध्यमां

‘ईश्वर अल्ला तेरो नाम, सबको सन्मति दे लगवान’ कहेता सांलज्या हता. ना महाराज्ज ! कोईक मंत्र तो जपता जशे, तेना थकी ज आवो यमत्कार बतावी शक्या. अे तो अमने ढबर नथी, पए अेटली ढबर ऐ के तेमएे पोताना ज्जवननो अेक अेक अंश, अेक अेक अंग अेटलुं परिष्कृत बनाव्युं हतुं के राम अने गांधीमां कोई इरक रहयो न हतो. नानकज्जये कयो मंत्र जप्यो हतो ? बेटा, अमने ढबर नथी. ना साहेब ! कोईक तो हशे ज. बेटा ! तुं तो नकामी यर्या करे ऐ. तमने अमे अेम कही शकीअे छीअे के तेमएे पोताना समग्र ज्जवननो कम अने स्वरूप अेवा बनावी लीधा हता के लगवानने मजबूर थईने तेमनी पासे आववुं पडयुं.

ज्जवनसाधना महत्वनी, विधि के माणा नहि

महाराज्ज ! नरसिंह महैताअे कयो जप कर्यो हतो ? बेटा ! तुं पागल ऐ. पठेपठ मंत्र - तंत्र पूछतो रहे ऐ. अे नथी पूछतो के नरसिंह महैताअे जिंङगीने केवी रीते ज्जवी हती ? सुदामाज्जये लक्ति करी हती, तो श्रीकृष्ण लगवान पासे कया योभा लईने गया हता ? महाराज्ज ! आप बतावी ऐ के केटला लई जाऊं, हुं पए लईने जाऊं.

बेटा ! तुं ऐढ किलो बासमती योभा लईने श्रीकृष्णना मंदिर जजे अने कहेजे के साहेब ! हुं नथी आपतो. ज्यारे लगवान तारी पोटली जूटवी ले त्यारे कहेजे के लावो, राजपाट आपो. मित्रो ! पोटली नहि, सुदामाज्जना ज्जवनने ज्जुओ. अे न ज्जुओ के ते कयो मंत्र जपता हता, पए अे ज्जुओ के शरुआतथी अंत सुधीनुं अेमनुं ज्जवन केवुं रह्युं ? ज्जवनसाधना केवी रही ?

मित्रो ! आभा ज्जवनमां साधना करवी पडे ऐ. साधना अडधा कलाकमां नथी थती. अडधा कलाकमां तो इकत नशो करवामां आवे ऐ, जेनी असर थोडाक कलाक सुधी रहे ऐ, परंतु साधनानी मस्ती, लक्तिनी मस्ती आपो दिवस- आपुं ज्जवन छवायेली रहे ऐ. शराबनो नशो पांच मिनिटमां पए थई शके ऐ अने पंढर मिनिटमां पए थई शके ऐ. अे रीते लजननो नशो जलदी पए थई शके ऐ अने विलंबथी पए थई शके ऐ, पए नशो थवो जोछअे. जो नशो न थाय तो ?

ઋષિ ચિંતનના સાંનિધ્યમાં

? ત્યારે તો બેસી રહે કલાક સુધી, છ સાત કલાક સુધી બેસી રહે, નશો તો થવો જ જોઈએ. ભક્તિનો નશો આપણા જીવનમાં આવવો જોઈએ.

જીવનક્રમ બદલવો પડશે.

મહારાજજી ! તો પછી આપ હનુમાનજીની ભક્તિને ગાળો કેમ આપી રહ્યા હતા ? ગાળો એટલા માટે આપી રહ્યો કે આપ તો હનુમાન ચાલીસાના પાઠ કરવા સુધી જ સીમિત થઈ ગયા. આપે એવો વિચાર ન કર્યો કે ન કરવા માગ્યો કે ભક્તે હનુમાનજી જેવા હોવું જોઈએ. ભક્તે પોતાના જીવનના સ્વરૂપને જેવી રીતે હનુમાનજીનું શ્રેષ્ઠ જીવન, આદર્શ જીવન, ઉત્કૃષ્ટ જીવન, આકાંક્ષાઓથી રહિત જીવન રહ્યું છે, એવી રીતનું બનાવવું જોઈએ.

‘રામ કાજ કીન્હે બિના, મોહિ કહા વિશ્રામ’ - આ હનુમાનજીનો આદર્શ છે. રામના કામમાં દિવસ અને રાત જોયા વિના વ્યસ્ત હનુમાનજીની આપ પૂજા કરવા માગો છો. ના સાહેબ ! હું તો હનુમાન ચાલીસાના પાઠ કરીશ. ધૂળ કરીશ હનુમાન ચાલીસાના પાઠ, પોતાના જીવનને સુધારવા માગતો નથી અને પાઠ કરશે.

મિત્રો ! આપ યોગાભ્યાસનો અર્થ સમજો. આપ જ્યાં પણ જાઓ, ધ્રુવને જુઓ, વિભીષણને જુઓ, હનુમાનજીને જુઓ, અર્જુનને જુઓ, દરેકને જુઓ. આપ સાંસારિક ગુરુભક્તિ જોવા માગતા હોય તો શિવજીને જુઓ કે સમર્થ ગુરુ રામદાસનો ચેલો કેવો હોઈ શકે છે ? આપ આ બધું જુઓ.

વાસ્તવિક ચેલો કોણ ?

ના મહારાજજી ! હું તો આપનો ચેલો છું. આપની પાસે એટલા માટે ગુરુદીક્ષા લીધી હતી કે આપની કૃપા થઈ જશે. ક્યાં લીધી હતી ગુરુદીક્ષા ? મહારાજજી ! જ્યારે આપ કોટા-બુંદી ગયા હતા ત્યારે લીધી હતી. હા બેટા ! ત્યારે લીધી હશે, પરંતુ ગુરુદીક્ષા લે તો એવી લે કે જેવી શિવાજીએ સમર્થ ગુરુ રામદાસ પસો લીધી હતી. હું તો એવી જ ગુરુદીક્ષા આપું છું. ના સાહેબ ! અમે તો આપની પાસે આશીર્વાદ માગવા માટે ગુરુદીક્ષા લઈએ છીએ. ચાલાક ! અમારી પાસે આશીર્વાદ લેવા માટે દીક્ષા લે છે ?

ઋષિ ચિંતનના સાંનિધ્યમાં

અમારું ત્રીસ વર્ષનું તપ લઈ જવા માગે છે અને અમને ચાર આનાની માળા પહેરાવવા માગે છે, ધૂર્ત ! તું ચેલો નથી, મારો અસલી ગુરુ છે. એટલા માટે મિત્રો ! ચેલો બનવા માટે આપે આ રમત-રમકડાની વાત ન કરવી જોઈએ. આપે શિષ્યે બનવું હોય તો માંઘાતા જેવા શિષ્ય બનવું જોઈએ. માંઘાતા કોનો શિષ્ય બન્યો હતો. ? શંકરાચાર્યજીનો. ભગવાન બુદ્ધના શિષ્ય બન્યા હતા અશોક અને હર્ષવર્ધન. આપ એવા શિષ્ય બનો. ના મહારાજજી ! આપ તો અમારા ગુરુ છો. ના બેટા ! તું શું જાણે ગુરુ અને ચેલો. તું નકામો ગુરુ અને ચેલો બકતો ફરે છે. તે આ બે શબ્દ ક્યાંકથી સાંભળી લીધા છે કે કોઈક ગુરુ હોય છે અને કોઈક ચેલો હોય છે, પરંતુ એનો અર્થ નથી સમજતો, ગુરુ-ચેલાનો અર્થ શું છે.

બેટા ! ગુરુ અને ચેલાનો મતલબ થાય છે - ગાંધી અને જવાહરલાલ નહેરુ, રામકૃષ્ણ અને વિવેકાનંદ. મહારાજજી ! અમને પણ વિવેકાનંદ બનાવી દો. હા બેટા ! વાચદો કહું છું કે હું તને વિવેકાનંદ બનાવી દઉં, પણ પહેલાં તું ચેલો તો બન. ના મહારાજજી ! આપ તો મને એમ જ વિવેકાનંદ બનાવી દો અને અમેરિકાની ટિકિટ અપાવી દો અને ત્યાં જ્યાં પણ પ્રવચન આપું, ત્યાંના ફોટા અખબારોમાં છપાવી દો. બેટા ! તું તારી ચાલાકીમાંથી બહાર નહિ આવે. હા મહારાજજી ! હું તો વ્યાખ્યાન આપીને આવીશ અને નોકરી કરીશ. આવતા વર્ષે લગ્ન પણ કરીશ અને પછી જુઓ હું ત્રણ બાળકોને પણ જન્મ આપીશ અને વિવેકાનંદ પણ બનવાનો છું. હા બેટા ! તું બહું હોશિયાર છે. બધી હોશિયારી તો તારા ભાગમાં જ આવી ગઈ છે. હા મહારાજજી ! મને વિવેકાનંદ બનાવી દો. તને ? પાગલને વિવેકાનંદ બનાવી દઉં ?

પાત્રતાનો વિકાસ કરો

મિત્રો ! શું કરવું પડશે ? આપે આધ્યાત્મિકતાના એ સિદ્ધાંતોનો જીવનમાં સમાવેશ કરવો પડશે અને પોતાની પાત્રતાનો વિકાસ કરવો પડશે. યોગ માટે આપે આપની પાત્રતા અને પ્રામાણિકતા વધારવી જોઈએ. સ્વાતિ નક્ષત્રમાં પાણીનું ટીપું છીપલામાં પડે છે અને એમાંથી મોતી બને છે. બધી જગ્યાએ મોતી બનતું નથી. આપે મોતી બનાવનાર છીપલું બનવું જોઈએ અને મોં ખોલવું જોઈએ.

ऋषि चिंतनना सांनिध्यमां

जेवी स्वाति नक्षत्रना टीपां आपनी अंदर प्रवेशवामां समर्थ बनी शके. वरसाद थाय छे तो कोछ पात्र जेटला कदनुं होय छे, तेदला प्रमाणमां ज तेमां पाणी जमा थाय छे.

आप आपना पात्रनुं कद मोटुं करो, जेथी भगवाननी कृपा अने भगवाननो अनुग्रह अने गुरुना आशीर्वाद आपना पर छवायेला रहे अने आप तेने धारण करी शको अने पचावी शको. धारण करवानी ताकात बेगी करो. धारण करवानी ताकात छे नहि अने आभी दुनिया पासेथी मागतो इरे छे. अने राभीश क्यां ? ना साहेब ! आप तो आशीर्वाद आपो. बेटा ! आशीर्वाद तो हुं आपी पण दई, पण तुं अे आशीर्वादने राभीश क्यां ? अने राभव माटे तारी पासे जय्या पण छे के नहि ? ना महाराजज्ज ! घी आपी दै. साहुं बेटा ! आपी दईश, पण तुं अे राभीश शेमां ? महाराजज्ज ! कुरतामां लई जईश. ठीक छे, कुरतामां लई ले घी, पण अेनाथी तारो कुरतो पण भराब थई जशे, घीती पण भराब थई जशे अने घी पण इलाई जशे. ना महाराजज्ज ! आप आपी तो शको छे ने ? केवी रीते आपुं, लईश शेमां ? आशीर्वाद लेवा माटे ताका जोछये. पचाववा माटे शक्ति जोछये, अने धारण करवा माटे क्षमता जोछये. आप आपनी भीतर अे क्षमता उत्पन्न करो, पछी अमे आपी दईशुं आशीर्वाद.

छछ भगवानने सोंपी दै

- मित्रो ! पात्रतानो विकास अे ज छे जेना आधारे आपणी भक्ति सङ्ग थती जाय छे. भगवाननी नाव पर सवार थईने आपणे आपणने पार उतारी शकीअे छीअे. इवानी जेम उँया उठता जई शकीअे छीअे, परंतु तेना माटे आपणे अेक काम करवुं पडशे. आपणे आपणी छछओ भगवानने सोंपवी पडशे. आप आपनी छछओ सोंपी दै अने भगवाननी नातमां सामेल थई जाओ अने अेम कहो के इवे अमारी कोछ छछ नथी. इवे भगवाननी छछ ज अमारी छछ छे. आप चलावो, अमे अमारा जिवननी नीतिनुं निर्धारण अे रीते करीशुं. जेवी भगवाननी, शास्त्रोनी, आदर्श अने सिद्धांतोनी प्रणाली छे, तेवी रीते अमे अमारा विचारो अने दृष्टिकोणनुं नवीनीकरण करीशुं. बेटा ! अमे अे ज कर्युं. अमे योगी छीअे. कयो योग करो छे ?

ઋષિ ચિંતનના સાંનિધ્યમાં

બેટા ! અમે શીર્ષાસન કરીએ છીએ. સારું તો ગુરુજી , આપ શીર્ષાસનમાં માથાના બળે ચાલવાનું શરૂ કરી દો છો ? ના બેટા ! એવું નટ કરે છે. તો પછી આપ કેવા યોગી છો ? બેટા ! અમે એવા યોગી છીએ કે અમે અમારા ગુરુને ભગવાન માન્યા છે અને એમને એવું કહ્યું છે કે આપ હુકમ કરો અને અમને આપની સાથેસાથ ચાલીશું. આખી જિંદગી – પચાસ વર્ષ થઈ ગયાં, પંદર વર્ષની ઉંમરથી માંડીને આજે સડસઠ વર્ષની ઉંમર સુધી અમારા મનમાં બીજા કોઈ ખ્યાલ આવ્યો નથી. એક જ ખ્યાલ આવ્યો કે ઉત્તર તરફ મોં કરીને એમ કહીએ છીએ કે અમારા માર્ગદર્શક – અમારા માસ્ટર હુકમ આપે, જેથી અમારાં બચેલાં હાડમાંસ, બચેલું લોહી, બચેલો ધર્મ અને અમારી ક્ષમતાઓ આપના કામમાં આવી શકે અને અમે આપના હુકમ માટે કામમાં આવી શકીએ. આ સિવાય અમે બીજું કંઈ જ વિચારતા નથી.

કામનાઓનું વિસર્જન

મિત્રો ! એનું પરિણામ શું આવ્યું ? એનું પરિણામ એ છે કે એમની શક્તિઓ, એમનું સામર્થ્ય, એમનું તપ, એમની ક્ષમતા અમારી પાસે અસંખ્ય પ્રમાણમાં ઉડતાં ચાલ્યાં આવ્યાં છે. અમે એક શેર પોતાનો કમાયા છીએ, નવ્વાણું શેર ગુરુનું ખાધું છે. અમારો સંબંધ એ રિઝર્વ બેંક સાથે છે. અમારી બેંકમાં તો પૈસા રહેતા નથી, પરંતુ અમે ડ્રાફ્ટ ફાડી દઈએ છીએ, બીજાને ચેક આપી દઈએ છીએ. ક્યાંથી પૈસા આવી જાય છે ? રિઝર્વ બેંકમાંથી આવી જાય છે. અમે અમારી જાતને રિઝર્વ બેંકમાં ‘મર્જ’ કરી દીધી છે, એટલા માટે રિઝર્વ બેંક અમારા ‘ક્રેડિટ’ અને ‘ડેબિટ’ બેંકે સંભાળે છે. એટલા માટે મિત્રો ! આપ હિંમત કરો. આપનું કાળજું કઠણ કરો, બહાદુર બનો અને એક ચીજનો ત્યાગ કરો, જેને ઇચ્છા કહે છે, કામનાઓ કહે છે. આપ આપની કામનાઓ ભગવાન ઉપર ન થોપી દો. આપ આપની કામનાઓ ખતમ કરી દો અને ભગવાનની કામનાઓને આપના રોમેરોમમાં વસાવી લો. આપ પાત્ર બની જાઓ. જો આપ ભગવાનમાં મળી ગયા, તેમની કામનાઓમાં સામેલ થઈ ગયા, જો આપ ટીપાંની જેમ સમુદ્રમાં સામેલ થઈ ગયા તો પછી ભગવાનના સામર્થ્યનો, ભગવાનની કૃપાનો ચમત્કાર જુઓ. પછી યોગાભ્યાસનો ચમત્કાર જુઓ. યોગ એવો જ હોવો જોઈએ. ઊલટું ચાલનારો, નાકથી પાણી પીનારો, પેટમાંથી હવા કાઢનારો યોગ નથી.

ऋषि चिंतनना सांनिध्यमां

आप योगी बनो, पछी येनी मजा जुओ के येनाथी शुं झायदो थई शके ऐ.

दुभो सहेवा, तप करवुं

साथीओ ! बीजो भाग - तप. तप कोने कहे ऐ. बेटा ! तप येने कहे ऐ के केटलीक मुसीबतो तो आपणा भाग्य वश आवे ऐ, परिस्थिति वश आवे ऐ. केटलीक मुसीबतो येवी होय ऐ, जेने आपणे सिद्धांतोना कारणे, आदर्शोना कारणे आपणे पोते बोलावीने स्वीकारीये छीये, येनुं नाम तप.मुसीबतो कोनी पासे नथी आवती, कहेसो जरा ? आपमांथी कोईनी पासे मुसीबत आवी ?

हा महाराज ! अमने वेपारमां नुकसान थई गयुं, आपनामांथी आ मुसीबतथी कोई बख्युं ऐ ? कोई ऐक पण भाएस बतावे मने. कहेवायु ऐ के “रे रे मनुष्य : वदति अतिसुभम् ... “ अर्थात् अरे मनुष्यो ! तमारामांथी कोई पण भाएस येवो होय, जे ऐम कही शके के अमे आपनी जिंदगी सुभनी साथे वितावी, आपनामांथी कोई होय तो मने बतावो. ऐक पण नथी. दरेक उपर मुसीबतो आवी ऐ, आवशे अने आववी जोछये. कारण के सुभ जयां आपणने उन्नति तरफ लई जाय ऐ त्यां दुःख अने मुसीबतो आपणने सावधानी तरफ लई जाय ऐ, सतर्क बनावे ऐ, मजबूत बनावे ऐ, बहादुर बनावे ऐ. आपणा ज्ञान अने धर्मने साथे करे ऐ. दुःख पण पोतानी रीते जरूरी ऐ. साकर पण जरूरी ऐ, मीठुं अने मरयुं पण जरूरी ऐ. बंने वगर शाक बनी शकतुं नथी.

आदर्श माटे गरीबीनो स्वीकार करो

मित्रो ! दुःखोनी पोतानी उपयोगिता ऐ तो सुभोनी पोतानी उपयोगिता ऐ, परंतु ज्यारे आपणे दुःखोने सिद्धांतो माटे, आदर्शो माटे स्वैच्छाये स्वीकारीये छीये, ज्यारे आपणे बोलावीये छीये के आप आवो, अमे सिद्धांतनुं जिवन जिववा मागीये छीये, आदर्शनुं जिवन जिववा मागीये छीये तो आपणे स्वैच्छाये गरीबी मंजूर राखवी पडे ऐ. गरीबी विना आध्यात्मिक जिवननो प्रारंभ थई शकतो नथी. ऐक गरीबी थोपेली होय ऐ अने ऐक गरीबी छछानुकूल लीघेली होय ऐ.

ઋષિ ચિંતનના સાંનિધ્યમાં

એનો શું મતલબ હોય છે ? એનો મતલબ એ હોય છે કે આપણે પોતે કરકસરવાળા બનીએ. ઓછામાં ઓછામાં, ખૂબ ઓછામાં આપણી જેટલી પણ આવશ્યકતાઓ પૂરી કરી શકાય એટલામાં પૂરી કરીએ. ત્યારપછી આપણી પાસે બાકી પૈસા બચી જાય છે, શ્રમ બચી જાય છે, સમય બચી જાય છે, અક્કલ બચી જાય છે, એ તમામ ચીજોની બચત કર્યા પછી તેને ભગવાન માટે લગાવીએ, સમાજ માટે લગાવીએ,

શ્રેષ્ઠ કર્મો માટે લગાવીએ. એ તપ કહેવાશે. કેવી રીતે કહેવાશે ? કારણ કે એમાં આપને મુસીબતો ભોગવવી પડશે, પોતાની જાતને તંગ કરવી પડશે. આપ કરકસર યુક્ત બનશો તો આપને તંગી આવશે કે નહિ ? પછી આપને કેવી રીતે સાડું ખાવાનું મળી શકે ? જ્યારે આપને એ ખબર પડશે કે અમે આ ગરીબ મુલકમાં રહીએ છીએ, જેમાં માણસોને બે ટંક ખાવાનું મળતું નથી. પછી આપ માખણની ડિમાન્ડ કરી શકતા નથી, બીજી ચીજોની ડિમાન્ડ કરી શકતા નથી.

પોતાના માટે ઓછું, બીજાના માટે વધારે

તપનો આરંભ અહીંથી થાય છે, જેને અમે ભૂખ્યા રહેવાના માધ્યમથી કરાવીએ છીએ, તપમાં કયા કયા નિયમો ખાળવા પડે છે ? ગાયત્રી અનુષ્ઠાનોમાં અમે આપને તપના નિયમો પાળવા માટે કહીએ છીએ. અમે કહીએ છીએ કે આપ તપસ્વી બનો અને તપ કરવાના નાનાનાના નિયમો અમે આપને બતાવીએ છીએ. જીભ પર કાબૂ રાખવો, ઉપવાસ કરો, ભૂખ્યા રહો, બ્રહ્મચર્યથી રહો, જમીન પર સૂવો, પોતાના શરીરની સેવા જાતે કરો. આ તમામ તપના નિયમો અમે આપને બતાવીએ છીએ. એનો શું મતલબ છે ? એનો મતલબ ફક્ત એટલો જ છે કે આપણે મુસીબતોનો સ્વૈચ્છ્ય અભ્યાસ કરીએ, તિતિક્ષાનો આપણે સ્વૈચ્છ્ય અભ્યાસ કરીએ. જો આપણે ગરીબીમાં રહેવું પડે, કંગાલિયતમાં રહેવું પડે, કરકસરથી રહેવું પડે તો આપણે ઓછામાં ઓછા ખર્ચમાં પણ કામ ચલાવી શકીએ. તપ અહીંથી શરૂ થાય છે. તપનો બીજો પક્ષ છે - "સાદું જીવન, ઉચ્ચ વિચાર." ઉચ્ચ વિચાર એ જ માણસ કરી શકે છે, જે 'સિમ્પલ લીવીંગ' માં વિશ્વાસ રાખે છે. બ્રાહ્મણ માટે, સાધુ માટે, એ જ નિયમ બતાવવામાં આવ્યો છે કે તેણે કરકસરવાળા હોવું જોઈએ, મિતવ્યયી હોવું જોઈએ, અપરિગ્રહી હોવું જોઈએ.

ऋषि चिंतनना सांनिध्यमां

એનો શું મતલબ છે ? એનો એક જ મતલબ છે, જે કંઈ પણ આપની પાસે છે તેનો આપના માટે ઓછામાં ઓછો ઉપયોગ કરો અને વધારેમાં વધારે સમાજને આપો.

પ્રાણવાન બનો, કષ્ટ ભોગવો

મિત્રો ! જ્યારે આપણે જુદાં જુદાં કામો માટે કષ્ટ ભોગવવા તૈયાર રહેવું પડે છે, ત્યાંથી તપની શરૂઆત છે. આપે જોયું હશે કે સારાં કામ કરનારે ગાળો ખાવી પડે છે. સમાજ સુધારકોએ રોજ ગાળો ખાવી પડે છે. સ્વામી દયાનંદને ઝેર ખવડાવવામાં આવ્યું હતું, ગાંધીજીને ગોળી મારવામાં આવી. શ્રીકૃષ્ણને તીરથી મારવામાં આવ્યો. જેઓ સમાજની વિકૃતિઓ સામે લડ્યા, એ તમામે મુસીબતો ભોગવવી પડી. આપ સ્વૈચ્છ્યે તૈયાર થઈ જાઓ અને કહો કે હું મુસીબતો, આપનું સ્વાગત છે. કઠણાઈઓ, આપનું સ્વાગત છે. લોકો આપને ગાળો આપશે. ગાળો આપનારાઓ, આપનું સ્વાગત છે. બેટા ! હું તો હંમેશાં કહેતો રહું છું કે ગાંધીના ચેલાઓએ ગોળીઓ ખાંધી હતી. જે કોઈ આચાર્યજીનો ચેલો બનવા માગે છે તે ઓછામાં ઓછું ગાળો ખાઈને આવે છે. 'બોસ' ની ગાળો ખાઈને આવે છે, પત્નીની ગાળો ખાઈને આવે છે, પડોશીની ગાળો ખાઈને આવે છે. જ્યારે આપ શ્રેષ્ઠ સિદ્ધાંતોને કાર્ય રૂપમાં પરિણત કરવા માટે તત્પર થઈ ગયા હો, તો જે જે લોકોના સ્વાર્થને આઘાત પહોંચતો હશે, તે બધા આપની નિંદા કરશે અને ખૂબ ગાળો આપશે, રાત્રે નુકસાન પણ કરી જશે. 'બોસ' આપની ટ્રાન્સફર કરાવી દેશે, કંરેક્ટર રોલ ખરાબ કરી દેશે, દંડ કરાવી દેશે. મિત્રો ! આપે મુસીબતો અને કઠણાઈઓ ભોગવવા માટે તપસ્વીનું જીવન જીવવું જોઈએ. આપની અંદર ક્ષમતાઓનો વિકાસ કરવો જોઈએ. આપે ઉદાર બનવું જોઈએ, દાની બનવું જોઈએ. આપે પ્રાણથી ભરેલા હોવું જોઈએ, જેથી આપ મુસીબતો ભોગવી શકો.

હું તો કંગાળ બનાવી શકું છું.

ના મહારાજજી ! આપ તો અમને આવક કરાવી દો, વીમા અપાવી દો, ના બેટા ! હું એવું ન કરી શકું. તું અધ્યાત્મ માર્ગ પર ચાલવાની હિંમત કરે છે, તો હું તને કંગાળ બનાવી શકું છું. જો રાજા ભર્તૃહરિએ કંગાળ બનવું પડ્યું, રાજા હરિશ્ચંદ્રએ કંગાળ બનવું પડ્યું, ધૃવે કંગાળ બનવું પડ્યું,

ऋषि चिंतनना सांनिध्यमां

गोपीचंद्र कंगाल बनवुं पडयुं, बुद्धे कंगाल बनवुं पडयुं, रामचंद्रजुअे कंगाल बनवुं पडयुं, भरतजुअे कंगाल बनवुं पडयुं, भगवानना भक्तोमांथी दरेके कंगाल बनवुं पडयुं, भगवानना भक्तोमांथी दरेके कंगाल बनवुं पडयुं.

ना महाराजजु ! आप तो अमने अमीर बनावी दो. ना बेटा ! हुं अमीर बनावी शकतो नथी. अमीर बनवा माटे तारी छच्छा होय तो तुं रामनाम लेवानुं बंध कर, पछी तने हुं अेक बीजो मंत्र बतावी शकुं छुं. अेनुं नाम छे रावण. तुं रावणना नामनो जप कर, कारण के रावणनी पासे अेक सोनानी लंका इती, बाणबच्यां पण इता.

तुं रावणनो पाठ कर्या कर अने -रावणाय नमः- नो जप कर्या कर. अेनाथी कदाय लक्ष्मीजु पण आवी शके छे. पैसा पण आवी शके छे. रामना नामथी नहि आवे. रामना नामथी तारे तपस्वी जुवन जुववुं पडशे. ब्रह्मचर्य पाणवुं पडशे अने मर्यादाओनुं पालन करवुं पडशे. ना साहेब ! रामचंद्रजुनो जप करीश अने पैसा कमाईश. बेटा, अेम थई शकतुं नथी.

तपथी आवशे मजबूती

मित्रो ! तपस्वीनुं जुवन जुववा माटे आपे हिंमत अने शक्ति लेगां करवा जोछअे. तपाव्या पछी प्रत्येक चीज मजबूत थई जाय छे. काची माटीने ज्यारे आपणे तपावीअे छीअे, तो तपाव्या पछी मजबूत ईंटनी बनी जाय छे. काचा लोढाने तपाव्या पछी स्टेनलेस स्टील बनी जाय छे. इकीमो ज्यारे पाराने तपावे छे, तो ते पूर्ण चंद्रोदय बनी जाय छे. पाणीने गरम करीअे छीअे, तो वराण बनी जाय छे अने तेनाथी रेलना मोटा मोटा अेञ्जिन चालवा लागे छे. काची केरीने पकवीअे छीअे, तो ते पाकी थई जाय छे. ज्यारे आपणे वेल्डिंग करीअे छीअे त्यारे लोढाना बे टुकडा जोडाई जाय छे. तेने ज्यारे आपणे धार काढीअे छीअे तो ते इशियार बनी जाय छे.

बेटा ! आ बधी ओगणवानी निशानीओ छे. आपे आपनी धार काढवी जोछअे अने भगवान साथे वेल्डिंग करवुं जोछअे. आपे आपने पोताने अेटला तपाववा जोछअे के आप आपी न रहेता स्टीम-वराण बनी जाव.

ऋषि चिंतनना सांनिध्यमां

केवी स्टीम ? જે રેલગાડીને આગળ ધકેલતી જાય છે. આ વરાળ વિના થઈ શકતું નથી. ગુરુજી ! અમે તો મુસીબતોથી દૂર રહીશું. આપ મુસીબતોથી દૂર ન રહી શકો. તપસ્વી જીવન, આધ્યાત્મિક જીવન મુસીબતોથી દૂર રાખી શકાતું નથી. ગુરુજી ! આપ એવી કૃપા કરો કે અમારું જીવન શાંતિથી વીતે. શાંતિથી તારો શું મતલબ છે ? શાંતિથી મારો મતલબ આરામ છે.

ના બેટા ! આરામનું જીવન હોઈ શકતું નથી. સંઘર્ષ કર્યા પછી, અશાંતિને નષ્ટ કર્યા પછી જ્યારે આપણે શાંતિ મળે છે, વિજયશ્રી મળે છે, તેનું નામ જ -શાંતિ- છે. સંતોષનું નામ શાંતિ છે. સંતોષ શ્રેષ્ઠ કામ કરનારાને મળે છે. સફળને પણ મળી શકે છે, અસફળને પણ મળી શકે છે. ગરીબને પણ મળી શકે છે. અમીરને પણ મળી શકે છે, આપે તપસ્વી બનવા માટે આ જ કરવું જોઈએ.

યોગ અને તપ જીવનનું અંગ બને

મિત્રો ! અમે લોકોને યજ્ઞનું શિક્ષણ આપ્યું છે. અમે યજ્ઞની પ્રક્રિયા બતાવીએ છીએ, યજ્ઞનો પ્રચાર કરતા રહીએ છીએ, ગાયત્રીનો પ્રચાર કરતા રહીએ છીએ. “ધિયો યો નઃ પ્રચોદયાત્ ” નું શિક્ષણ આપીને વિવેકનું શિક્ષણ આપવા માટે, દૂરદર્શિતાનું શિક્ષણ આપવા માટે અમે લોકોને યોગી બનાવીએ છીએ. તેના માટે સવારે આપને યજ્ઞ કરાવીએ છીએ, ગાયત્રી મંત્રનું અનુષ્ઠાન પણ કરાવીએ છીએ. યજ્ઞનો પ્રચાર અમે એટલા માટે કરીએ છીએ કે લોકોમાં યજ્ઞીય વૃત્તિ ઉત્પન્ન થઈ જાય. યજ્ઞમાં આપણે આપણી ચીજોનો હવન કરી દઈએ છીએ, બાળી દઈએ છીએ, હવામાં વિખેરી દઈએ છીએ.

સમાજની સંપત્તિ બનાવી દઈએ છીએ. અગ્નિ જે કોઈને પોતાની પાસે જુએ છે, તેને પોતાના જેવો બનાવી દે છે. અગ્નિ પોતાનું માથું નીચે ઝુકાવતો નથી. યજ્ઞ આપણા શરીરમાં પણ ચાલી રહ્યો છે. યજ્ઞ આસમાનમાં પણ ચાલી રહ્યો છે. પાણી વાદળાંમાંથી વરસે છે. વાદળાં જમીનમાંથી, સમુદ્રમાંથી પાણી લઈને વરસે છે અને પાણીનું આ ચક્ર ચાલતું રહે છે. શરીરમાં પણ ચક્ર ચાલી રહ્યું છે. હાથ બનાવે છે, પેટ ખાઈ છે. આ ચક્ર બરાબર ચાલી રહ્યું છે.

ऋषि चिंतनना सांनिध्यमां

आ यकने आप कायम राणो. अेकबीजाने मडड करो, अेकबीजानी सेवा करो, अेकबीजानी सहायता करो. अमे आपने तपस्वी बनवा मटो यज्ञनुं शिक्षण आभ्युं छे. यज्ञनुं आंदोलन वास्तवमां तपस्यानुं आंदोलन छे, कष्ट सहेवानुं आंदोलन छे. इसतांइसतां कष्ट सहेवा माटे, त्याग अने बलिदान करवा माटे, इसतां इसतां सेवा करवा माटे आपनी लीतरथी प्रेरणा अने उमंग उत्पन्न करवा माटे अमे आ आंदोलन यलाव्युं. अेनो अर्थ छे - तप. अमे गायत्री मंत्रनो विस्तार अेटला माटे नथी कर्यो के आप मालदार बनता जाव जाव अने अमीर-धनाढ्य बनता जाव.

अमे गायत्री मंत्रनो विस्तार अेटला माटे कर्यो छे के आपनामां विवेकशीलता अने समजदारीनी शक्तिनो विकास थाय. योग अर्थात् गायत्री अने तप अर्थात् यज्ञ आ आपणी आध्यात्मिकतानां बे पासं छे, जे आपनां व्यक्तित्वने श्रेष्ठ बनावे छे.

गायत्री विद्या अने यज्ञ विज्ञाननुं युग्म

लौकिक जिवनमां प्रत्येक भारतीयना मनमां जे श्रद्धा अने सन्माननी भावना पोताना माता-पिता माटे रहे छे, तेना करतां अनेकगणुं महत्व आध्यात्मिक दृष्टिअे गायत्री अने यज्ञने आपवामां आव्युं छे. मानव जिवन पंच भौतिक पदार्थोथी बन्युं तो छे पर तेमां गतिनुं कारण सूक्ष्म प्राण ज होय छे. गायत्री प्राण-विद्यानो ज प्रयोग छे अेटले तेनी उपेक्षा भुटने माटे अहितकारी ज होय छे. प्राणोने स्थिरता, स्निग्धता प्रदान करवानी साथे समष्टि प्राणोना बीजं दूषित तत्वोथी बयाववानी दृष्टिअे यज्ञनी महत्ता स्वीकारवामां आवी छे. तेने भारतीय संस्कृतिनी सर्वोत्कृष्ट उपलब्धि मानी शकाय.

गायत्री विद्या अने यज्ञनुं युग्म छे. अेकने भारतीय संस्कृतिनी जननी अने बीजाने भारतीय धर्मना पिता कहेवामां आवे छे. अने अन्योन्याश्रित मानवामां आव्यां छे. गायत्री जपनुं अनुष्ठान यज्ञनो समन्वय कर्या विना पूरुं थर् शक्तुं नथी. जपनो अेक अंश हवन पर करवानो छे. जूना समयनी सुविधावाणी स्थितिमां, जपनो दशांश हवन थतो हतो, हवे समयने जोता शतांश आहुतिओनी व्यवस्था छे. तेना विना अनुष्ठान पूरुं मानवामां आवतुं नथी.

ऋषि चिंतनना सांनिध्यमां

जेनी पासे साधन नथी तेना माटे विशेष मार्ग काढवामां आव्यो छे के तेओ जपनी संख्यानो दशांश भाग अलगथी जप करी ले अने तेने यज्ञनी स्थानपूर्ति मानी ले. आ विकल्पना प्रतिपादनमां यज्ञनी उपेक्षा नथी पर अनिवार्यता बताववामां आवी छे, भले ने ये साथी रीते संपन्न न थई शक्यो होय, तो पर बीजा अपवादनी जेम ज वधाराना जप तरीके केम न अपनाववामां आव्यो होय?

जनक अने याज्ञवल्क्यनो संवाद यज्ञमां साधन न मणी शकवाना संदर्भमां थयो छे. जनक मुश्केलीओ बतावता रहया छे अने याज्ञवल्क्य तेना माटे आपत्तिकालीन उकेलो बतावता अनिवार्यता पर ज भार मूकी रहया छे. जनक पूछे छे जो हृदय यरु सामग्री न मणी शके तो शुं करवुं ? उत्तरमां कहेवामां आव्युं छे के रोज भावाना अन्नथी पर काम याली शके छे. अन्न पर न होय तो ? वनस्पतिओथी काम यलावी लो. वनस्पतिओ पर न मणी शके तो मात्र समिधाओनो हवन करी लेवो. अग्नि पर न मणे तो श्रद्धारूपी अग्निमां ध्यान लावनानी सामग्री होमीने मानसिक हवन करी लेवो. आ ज छे उपर्युक्त संवादनो टूंडो सार.

आनाथी सिद्ध करवामां आव्युं छे के गायत्री जपनी साथी यज्ञ कर्मनी पर अनिवार्य आवश्यकता छे. अनुष्ठानोमां तो बंने परस्पर संबद्ध ज छे. गायत्री जपने दैनिक नित्य कर्ममां सामेल राभवानी सामान्य धर्म व्यवस्थांमां दैनिक पंचयज्ञोने पर अेवी ज रीतना आवश्यक कृत्य बताववामां आव्या छे. सौ जाणे छे के उपासना कृत्योमां बीलवैश्व विधि पर जोडायेली छे,

जेनो अर्थ थाय छे – संक्षिप्त हवन. मुश्केलीना दिवसोमां आ बलिवैश्व अेटलो टूंडो थतो गयो इतो के स्त्रीओ यूलामांथी अग्नि काढीने तेना पर प्रथम शेकेली रोटलीना पांच कणथी गायत्री मंत्रनुं पांच वभत उच्यारण करीने हवन करी लेती इती. नैष्ठिक उपासको पर अेम ज करता इता, तेओ भोजन वभते पीरसेल भोजनना पांच नाना कोणिया जेटली सामग्री पासे अग्नि मंगावीने हवन करी लेता इता. इओ पर क्यांक क्यांक आ परंपरा जिवित छे.

ऋषि चिंतनना सांनिध्यमां

जेनी पासे साधन नथी तेना माटे विशेष मार्ग काढवामां आव्यो छे के तेओ जपनी संभ्यानो दशांश भाग अलगथी जप करी ले अने तेने यज्ञनी स्थानपूर्ति मानी ले. आ विकल्पना प्रतिपादनमां यज्ञनी उपेक्षा नथी परा अनिवार्यता बताववामां आवी छे, भले ने ये साथी रीते संपन्न न थई शक्यो होय, तो परा बीजा अपवादनी जेम ज वधाराना जप तरीके केम न अपनाववामां आव्यो होय?

जनक अने याज्ञवल्क्यनो संवाद यज्ञमां साधन न मणी शकवाना संदर्भमां थयो छे. जनक मुश्केलीओ बतावता रहया छे अने याज्ञवल्क्य तेना माटे आपत्तिकालीन उकेलो बतावता अनिवार्यता पर ज भार मूकी रहया छे. जनक पूछे छे जो हृदय यरु सामग्री न मणी शके तो शुं करवुं ? उत्तरमां कहेवामां आव्युं छे के रोज भावाना अन्नथी परा काम याली शके छे. अन्न परा न होय तो ? वनस्पतिओथी काम यलावी लो. वनस्पतिओ परा न मणी शके तो मात्र समिधाओनो हवन करी लेवो. अज्जि परा न मणे तो श्रद्धाउपी अज्जिमां ध्यान भावनानी सामग्री होमीने मानसिक हवन करी लेवो. आ ज छे उपर्युक्त संवादनो टुंको सार.

आनाथी सिद्ध करवामां आव्युं छे के गायत्री जपनी साथी यज्ञ कर्मनी परा अनिवार्य आवश्यकता छे. अनुष्ठानोमां तो बंने परस्पर संबद्ध ज छे. गायत्री जपने दैनिक नित्य कर्ममां सामेल राभवानी सामान्य धर्म व्यवस्थामां दैनिक पंचयज्ञोने परा अेवी ज रीतना आवश्यक कृत्य बताववामां आव्या छे. सौं जारे छे के उपासना कृत्योमां बीलवैश्व विधि परा जोडायेली छे, जेनो अर्थ थाय छे – संक्षिप्त हवन. मुश्केलीना दैवसोमां आ बलिवैश्व अेटलो टुंको थतो गयो इतो के स्त्रीओ चूलामांथी अज्जि काढीने तेना पर प्रथम शेकेली रोटलीना पांच कणथी गायत्री मंत्रनुं पांच वषत उच्यारण करीने हवन करी लेती इती. नैष्ठिक उपासको परा अेम ज करता इता, तेओ भोजन वषते पीरसेल भोजनना पांच नाना कोणिया जेटली सामग्री पासे अज्जि मंगावीने हवन करी लेता इता. इज्ज परा क्यांक क्यांक आ परंपरा जिवित छे.

ઋષિ ચિંતનના સાંનિધ્યમાં

યુગ નિર્માણ મિશન દ્વારા આ સંક્ષિપ્ત પરંપરાને પુનર્જીવિત કરવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવી રહ્યો છે. ભારતીય પરંપરાઓના પ્રચલનમાં તત્વદર્શી ઋષિઓએ બુદ્ધિમતા, સૂક્ષ્મ દૃષ્ટિ, ઉપયોગિતા અને તથ્ય સ્થિતિને પગલે પગલે ધ્યાનમાં રાખીને જ પગલું ભર્યું છે. ધર્મકૃત્યોમાં યજ્ઞને પ્રાથમિકતા આપવા છતાંય તેમણે અનેકાનેક તથ્યોને ધ્યાનમાં રાખ્યા છે. ઉપયોગિતા વિનાનું પ્રચલન તેઓ કરી જ નહોતા શકતા. પ્રાધાન્ય આપવાના ક્રમમાં પણ તેમણે કોઈ કૃત્યની પ્રતિક્રિયા અને ઉપલબ્ધિને જ ધ્યાનમાં રાખી છે. યજ્ઞને ધર્મકાર્યોમાં પ્રાધાન્ય મળવામાં પણ તેની ભૌતિક અને આત્મિક ઉપલબ્ધિઓને જ ધ્યાનમાં રાખવામાં આવી છે.

શાસ્ત્રોમાં ભગવાનનું એક નામ 'યજ્ઞ પુરુષ' પણ છે. શતપથની -યજ્ઞો વૈ વિષ્ણુ - શ્રુતિમાં યજ્ઞને નિશ્ચિતપણે વિષ્ણુ જ માનવામાં આવ્યો છે. 'વૈ' શબ્દમાં આ પ્રતિપાદન પર ભારત મૂકવામાં આવ્યો છે અને નિશ્ચિત કહેવામાં આવ્યું છે. ઋગ્વેદના આરંભમાં યજ્ઞને માર્ગદર્શક પુરોહિત સદગુરુ બતાવવામાં આવ્યો છે. ભજન કરનારને 'દેવ' નામ આપતાં આ કાર્યની પ્રતિક્રિયાને રત્ન-રાશિની ઉપમા આપવામાં આવી છે. વેદ વાક્યમાં જેટલા પ્રકાશ યજ્ઞ વિદ્યા પર પાડવામાં આવ્યો છે અને યજ્ઞાન્વિનું જેટલું માહાત્મ્ય બતાવવામાં આવ્યું છે તેટલું બીજા કશાનું નથી. 'અન્ને નય સુપથા રાખયે..' ઋચામાં આ સર્વ સમર્થ શક્તિને સન્માર્ગ પર ઘસડી જવાની અભ્યર્થના છે. ગાયત્રીના 'ધિયો યો નઃ પ્રચોદયાત્ ' ભાગનો આ જ અભિપ્રાય છે. આજની વાત સમાપ્ત.. ઐ શાંતિ: